

जनकइति ज्ञापितः निशामनेमितावृहस्वत्वं एतदस्तीदमस्तीतिनकिंचित्प्रतिदृश्यतइत्यनेकमतोपन्यासपूर्वकंजगतोऽनिर्वचनीयत्वंश्रावितः सांपरायेमरणे भवाभवौसंसारमोक्षौ ॥ १ ॥ ननुय
दिसत्त्वासत्त्वाभ्यामनिर्वचनीयःसंसारस्तर्हि रज्जुगवन्निस्तत्त्वस्यतस्यविनाशाययत्नोनिष्फलो नित्यनष्टत्वात्तस्येतिशंक्ते भगवन्निति प्रेत्यप्रमातृत्वादेरुदृत्य संज्ञाविशेषविज्ञानं सुप्तिमूर्च्छावत्अत्यंतविस्मृति
रूपेभोक्षेऽपिनास्तिचेत्ज्ञानाज्ञानकृतोनकश्चिद्विशेषोस्ति ॥ २ ॥ ततश्चयत्ननैर्ऋत्यमित्याशंक्याह सर्वमिति उच्छेदनिष्ठंआत्मनाशपर्यवसायिसर्वयमनियमादि ॥ ३ ॥ असंसर्गइति यदिभोक्षेभूतेषुदिव्यांग
नादिषुसंसर्गोनास्ति सन्निपिंसंसर्गःस्वर्गवद्विनाशिष्वेवचेत्स्यात्तर्हिअतिशयाभावात्कस्मैफलायकोत्रतत्त्वतोनिश्चयःक्रियेत क्रियमाणोवाकथंकल्पेतघटेत तस्मादविनाशिस्वर्गसुखमेवमोक्षःसचनिर्वचनीयए
वेत्याशयः ॥ ४ ॥ कविःक्रांतदर्शी ॥ ५ ॥ विज्ञानघनएवैतेभ्योभूतेभ्यःसमुत्थायतान्येवानुविनश्यतिनप्रेत्यसंज्ञास्तीति देहाद्युत्थितस्यउपाधिविशिष्टस्वरूपस्यनाशाद्विशेषविज्ञानाभावेयाज्ञवल्क्येनोक्ते
भैत्रेयीआत्मोच्छेदबुद्ध्याभ्रैवमाभगवानममूहदितितमुपालब्धवतीनवाअरेमोहं प्रब्रवीमीत्यादिनापुनर्याज्ञवल्क्येनबोधिता तद्वदिहापिव्याकुलंराजानंआश्वासयत्यर्थेन उच्छेदेति उच्छेदनिष्ठानाशेपर्यव

भीष्मउवाच जनकोजनदेवस्तुज्ञापितःपरमर्षिणा ॥ पुनरेवानुपप्रच्छसांपरायेभवाभवौ ॥ १ ॥ जनकउवाच भगवन्यदिनप्रेत्यसंज्ञाभवतिकस्य
चित् ॥ एवंसतिकिमज्ञानंज्ञानंवाकिंकरिष्यति ॥ २ ॥ सर्वमुच्छेदनिष्ठस्यात्यश्चैतद्विजोत्तम ॥ अप्रमत्तःप्रमत्तोवाकिंविशेषकरिष्यति ॥ ३ ॥ असंसर्गोहि
भूतेषुसंसर्गोवाविनाशिषु ॥ कस्मैक्रियेतकल्प्येतनिश्चयःकोत्रतत्त्वतः ॥ ४ ॥ भीष्मउवाच तमसाहिप्रतिच्छन्नंविभ्रांतमिवचातुरं ॥ पुनःप्रशमयन्वा
क्यःकविःपंचशिखोब्रवीत् ॥ ५ ॥ उच्छेदनिष्ठानेहास्तिभावनिष्ठानविद्यते ॥ अयंत्यपिसमाहारःशरीरेंद्रियचेतसां ॥ वर्ततेपृथगन्योन्यमप्यपाश्रित्यकर्मसु ॥
॥ ६ ॥ धातवःपंचभूतेषुखंवायुर्ज्योतिषोधरा ॥ तेष्वभावेनतिष्ठतिवियुज्यंतेस्वभावतः ॥ ७ ॥

सानंननापिभावनिष्ठाविशेषपर्यवसानमस्ति किंतुअविद्ययाआत्मन्यारोपितंबुद्धींद्रियादिकंरज्जुगवत्केवलमपोद्येतावतैवानर्थनिवृत्तिःस्वरूपानंदस्यचकंठगतविस्मृतचामीकरवत्यामिरितिकृतकृत्यतास्तिअ
तस्तदर्थोयत्नोनिष्फलइतिभावः तथाचश्रुतिः अविनाशीवाअरेयमात्मानुच्छित्तिधर्माभावांसंसर्गस्त्वस्यभवतीति मात्राप्रमात्रा अनर्थश्चप्रमातृताप्रमुखंकर्तृत्वभोक्तृत्वमितितदसंसर्गोभोक्षइतिप्रतिपादयति
आत्मनिदेहाद्यध्यारोपमेवाहायमित्यादिना समाहारःसंघातः अस्मिन्त्रिकेन्यतरनाशोपिसंघातनाशइत्यन्योन्यमपाश्रित्येत्यस्यार्थः ॥ ६ ॥ शरीरादीनामनात्मत्वंतुंत्तकृतीराह धातवइति धीयतेनिनी
यतेकार्यमेष्वितिधातवउपादानानि ज्योतिषोधेत्यनयोर्मध्येजलमित्यपिज्ञेयं पंचधातोयमितिपाठांतरंसुगमं स्वभावेनेतिसांस्वमताभिप्रायेणतेषांहीश्वरकालयोरभावात्जीवानांचोदासीनत्वात्अदृष्टस्यच
कार्यत्वेनकारणाप्रवर्तकत्वात्स्वभावतएवगुणानांप्रवृत्तिरितिमतं ॥ ७ ॥